

Har vi brug for socialrådgivere på beskæftigelsesområdet?

Sara Mujinovic

I overskriften på dette temanummer – ”Krise i velfærdsstaten – hvordan holder vi på de velfærdsprofessionelle?” – findes en grundlæggende præmis, om at vi skal holde på de velfærdsprofessionelle. Det er en præmis, som jeg i første omgang tager for givet og som sætter gang i refleksioner om, hvad der kræves i forhold til socialt arbejde på beskæftigelsesområdet. *Hvordan holder vi på socialrådgiverne, og hvordan sikrer vi, at de (begynder) at synes, at beskæftigelsesområdet er attraktivt nok, til at de søger arbejder der?* Det synes naturligt at mene, at der er brug for socialfagligt dygtige medarbejder på området, særligt når det kommer til mennesker med andre problemer ud over ledighed.

Men efter kort tid begynder jeg dog at overveje, om vi overhovedet *bør* holde på de socialrådgivere, der arbejder på beskæftigelsesområdet. For hvad er deres berettigelse i den aktive arbejdsmarkedspolitik egentlig? Kan det sågar være mere problematisk, at socialrådgivere som udøvere af en ”hjælpeprofession”, er med til at legitimere en politik og et system, som er sat i verden først og fremmest for at øge arbejdsudbuddet, og som endda med ret og pligt gør det via frivillig tvang¹?

I denne kronik vil jeg argumentere for, at socialt arbejde og den aktive arbejdsmarkedspolitik har to meget forskellige målsætninger, som er blevet blandet sammen de sidste 20+

år. Det sociale arbejde hviler på et værdigrundlag, som i sig selv er et værdigt mål, og det bør derfor ikke blive instrumentaliseret til fordel for den aktive arbejdsmarkedspolitik. Vi, socialrådgivere og andre, der på forskellig vis arbejder omkring dette felt, bør holde fast i og tale det sociale arbejdes grundlag op, fordi dette bærer værdi i sig selv.

I slutningen af 1990’erne sagde forfatteren og en af de mere kendte socialrådgivere, Hanne Reintoft, om den aktive arbejdsmarkedspolitik: ”Og så skal vi af med den der forfærdelige blanding af arbejdsmarkedstiltag og socialpædagogik, der ødelægger og nedbryder folk. En ting har jeg lært gennem mine mange år som socialrådgiver: Man giver altså ikke folk selvværd ved at ydmyge dem og tvinge dem” (Information, 1999).

Det er en kontroversiel udtalelse, og jeg vil ikke selv formulere det lige så sort/hvidt som Reintoft, men alligevel mener jeg, at hun har en pointe og en valid kritik. Den grundlæggende kritik af sammenblandingen af socialt arbejde og den aktive arbejdsmarkedspolitik, som Hanne Reintoft pegede på, er i løbet af de sidste 20+ år – så vidt jeg kan se – forstummet. Fra det sociale arbejdes felt drejer kritikken sig nu primært om, at ydelserne er for lave og om, hvilke vilkår vi byder socialrådgiverne, særligt i forhold til tid, fagligt råderum, proceskrav og sagstal (se f.eks. Socialrådgiveren, 2020; Socialrådgiveren, 2021) – men i mindre grad om hvorvidt socialrådgiverne

bør være der. Jeg mener, at denne diskussion stadigvæk er aktuel, endda mere nu end i slutningen af 1990'erne, hvor socialpolitikken endnu ikke i samme grad var overtaget af et beskæftigelsespolitisk paradigme. Og måske bliver det særligt relevant at have en principiel diskussion om socialt arbejde og ret og pligt, netop nu hvor den nytiltrådte SVM-regering har bebudet at udtage de mest udsatte grupper fra beskæftigelsessystemet, nytænke beskæftigelsesindsatsen og nedlægge jobcentre (Regeringsgrundlag, 2022).

Men hvorfor er kritikken blevet mindre de sidste 20+ år? Og endnu vigtigere; bør vi holde på socialrådgiverne i beskæftigelsessystemet?

Det sociale arbejdes værdier

For at tage stilling til hvorvidt socialt arbejde er foreneligt med den aktive arbejdsmarkedspolitik og om vi bør arbejde på at holde på socialrådgiverne i beskæftigelsessystemet, mener jeg, at det er nødvendigt at have en forståelse af værdigrundlaget i socialt arbejde.

Socialt arbejde kan være vanskeligt at definere entydigt, idet det ændrer sig i forhold til den tid og den kontekst, det er indlejret i (Nørrelykke, 2014, s. 11). Det er påvirket af de kulturelle og sociale sammenhæng, hvori det indgår, hvor de problemdefinitioner, der er herskende på forskellige tidspunkter i historien, også genfindes i det sociale arbejdes problemkonstruktioner og metoder, som Kaspar Villadsens (2004) genealogi over det sociale arbejde, viser. Men trods dette findes der en international definition, som Dansk Socialrådgiverforening har tilsluttet sig, og som jeg tager udgangspunkt i. Denne kan ses som en hensigtserklæring, der skitserer et ideal for det sociale arbejde (Nørrelykke, 2022, s. 28). Her defineres socialt arbejde som:

"(...) en praksisbaseret profession og en akademisk disciplin, der fremmer social forandring og udvikling, social samhørighed, og empowerment og frigørelse af mennesker. Principper om social retfærdighed, menneskerettigheder, kollektivt ansvar og respekt for forskelligheder er centrale for socialt arbejde. Understøttet af teorier om socialt arbejde, samfundsvidenskab, humanistiske fag og oprindelige folks viden, inddrager socialt arbejde mennesker og strukturer for at adressere livsudfordringer og for at opnå øget trivsel (...)" (IFSW, 2014)

Videre står der: "I solidaritet med dem, der er dårligt stillede, bestræber professionen sig på at afhjælpe fattigdom, frigøre udsatte og undertrykte, og fremme social inklusion og social samhørighed" (IFSW, 2014).

Foruden den internationale definition har Dansk Socialrådgiverforening udarbejdet en professionsetik, som sætter fokus på centrale værdier i det sociale arbejde, herunder at hvert menneske rummer værdi uafhængigt af dets evner og bidrag til samfundslivet, at socialrådgivere qua deres profession har et særligt ansvar for at fremme social retfærdighed og at socialrådgivere har et særligt ansvar for at "(...) vise omsorg og forebygge, modvirke og afhjælpe, at borgeren lider social nød" (Professionsetik, 2011, s. 6-10).

Det vil sige, at formålet med socialt arbejde, samlet set, er at afhjælpe fattigdom, frigøre mennesker fra strukturel undertrykkelse og at mennesket og dets værdighed ses som et mål i sig selv.

Diskrepansen mellem socialt arbejde og den aktive arbejdsmarkedspolitik

For at vende blikket mod den aktive arbejdsmarkedspolitik, så har sammenhængen mellem pligten til at tage imod et tilbud og retten til forsørgelse ved sygdom og ledighed, og dermed et økonomisk livsgrundlag, ikke altid

været knyttet så tæt sammen, og slet ikke for den gruppe af mennesker, som på grund af sygdom, handicap og/eller sociale problemer er længst væk fra arbejdsmarkedet.

Den aktive arbejdsmarkedspolitik indtog i dansk kontekst dateres som regel til arbejdsmarkedsreformerne, iværksat under de socialdemokratiskledede Nyrup-regeringer i 1990'erne. Denne ændring markerer overgangen fra den "passive" til den aktive arbejdsmarkedspolitik, som er kendetegnet ved større fokus på sanktioner, rådighed og aktive indsatser, såsom forskelligartede uddannelses- og opkvalificeringsforløb (Møller & Larsen, 2011, s. 17, 28-29). I løbet af de sidste 20-30 år har den aktive arbejdsmarkedspolitik gradvist bredt sig til at omfatte flere målgrupper, også dem der tidligere ansås at høre under det socialpolitiske område (Larsen & Andersen, 2019, s. 1). Denne gradvise forskydning henimod en aktiv arbejdsmarkedspolitik – aktivlinjen – er beskrevet mange steder (se f.eks. Torfing, 2004; Carstens, 1998; Kolstrup, 2014; Møller & Larsen, 2011).

Forandringerne fra 1990'erne skal ikke ses som et fuldstændigt brud, idet der også tidligere har været aktive indsatser i socialpolitikken – f.eks. har der, jf. Grundlovens § 75², altid været en forpligtelse og en tilskyndelse til arbejdsmarkedsdeltagelse. Men som Jacob Torfing (2004) skriver, sker der en gradvis ændring i balancen mellem de aktive og passive elementer, "(...) hvis kumulerede effekt er et skift i hovedlinjen i dansk social- og arbejdsmarkedspolitik" (2004, s. 38). Forskellen er også, at statens hovedfokus ikke længere er at sikre, at "(...) folk uden økonomisk afsavn kan gå ind og ud af arbejdsmarkedet (welfare), men snarere, hvordan man indretter velfærdssystemerne, så de ledige hurtigst muligt bliver i stand til at vende tilbage til arbejdsmarkedet og bliver der (workfare)" (Torfing, 2004, s. 29). Lignende forklaring kan genfindes hos Ove Kaj Pedersen, som skriver, at konkurrencestaten

søger at skabe effektive og konkurrencedygtige økonomier, hvilket gøres primært ved en udbudsorienteret politik (Pedersen, 2011, s. 27-32), som lægger vægt på at fremme "(...) udbud af arbejdskraft og kapital for at styrke økonomiernes produktive potentiale (...)" (Pedersen, 2011, s. 27).

Udbudspolitikken og arbejdsmarkedsorienteringen kan ses materialiseret i reformer på social- og beskæftigelsesområdet de sidste år; Kontanthjælpsreformen fra 2014 og i reformen af førtidspension og fleksjob, hvis "(...) overordnede mål er, at flest muligt skal arbejde og forsørge sig selv." (Aftaletekst, 2012, s. 1). Beskæftigelse som målsætning genfindes ligeledes i den nye aftale om lov om en helhedsorienteret indsats, hvis målgruppe er personer med komplekse og sammensatte problemer og som modtager indsatser efter Serviceloven (HOI, 2022, s. 1-2). For blot at nævne nogle få.

De fleste (hvis ikke alle) af disse reformer har et dobbeltfokus; den mere direkte neoliberal målsætning om øgning af arbejdsudbuddet står side om side med forståelse af, at arbejdsmarkedsdeltagelse er et gode for mennesket og dermed, at det skal ses som en hjælpende hånd til disse målgrupper. Pointen i forhold til nærværende kronik er heller ikke, at beskæftigelsesreformer har til hensigt at øge arbejdsudbuddet – det er selvsagt i en kapitalistisk økonomi – pointen er, at målsætningen for det sociale arbejde og den aktive arbejdsmarkedspolitik er vidt forskellige. Hvor socialt arbejdes hensigt er frigørelse, social inklusion og trivsel for den enkelte, er målet for den aktive arbejdsmarkedspolitik øgning af arbejdsudbuddet til gode for statens konkurrenceevne (Pedersen, 2011, s. 27). Selv hvis man argumenterer for, at det gode liv og frigørelse går via arbejdsmarkedet, burde den tvang og potentielle fattiggørelse i form af sanktioner, som følger rådighedsforpligtelsen – i hvert fald

idealistisk set – være inkompatibel med det sociale arbejde.

Hvor blev kritikken af?

Selvom Dansk Socialrådgiverforening officielt ikke udviste en lige så direkte kritik aktivlinjen og dens underliggende tvang som Hanne Reintoft, har de tidligere offentligt ytret bekymring for denne udvikling; tidligere forperson for Dansk Socialrådgiverforening (fra 1997-2003), Anne Worning, skriver, at foreningen i 2001 protesterede mod indførslen af "tvangsindgreb" i forbindelse med kommunernes ret til at trække borgere i kontanthjælpen ved udeblivelse fra tilbud om aktivering: "Da kontanthjælpen endvidere betragtes som økonomisk sikkerhedsnet for udsatte borgere, må foreningen gå imod sådanne økonomiske sanktioner" (Worning, 2002, s. 9). Dette skrev hun bl.a. ud fra et rationale om, at tvang og mistillid hindrer en god relation mellem sagsbehandler og borger. Når jeg læser fagblade og taler med socialrådgivere på diverse sociale platforme, i faggrupper, til konferencer og seminarer, så er de fleste oftest enige i, at sanktionsmulighederne, særligt for dem længst væk fra arbejdsmarkedet, ikke altid er hensigtsmæssige og i visse tilfælde kontraproduktive. Men helt at tale for afskaffelse af ret og pligt, hører jeg alligevel sjældent. Så hvad er der sket på de mellemliggende 20 år, hvor den direkte kritik af aktivlinjen er forsvundet?

Det kan givetvis forklares på mange måder - endda måske blot med henvisning til en højredrejning generelt i samfundet. Men noget som tidligere blev diskuteret³, men som langsomt er forsvundet med tiden, er, hvordan der har været iværksat tiltag, som retter sig mod de professionelles syn på borgerne, og som derfor påvirker forståelsen af ret og pligt og hvordan dette netop fremstår som det gode, rette og legitime at gøre. Som Marie Østergaard Møller (2012) skriver, indeholder

aktiveringspolitikken adfærdsregulering og regler, der netop retter sig mod socialrådgivernes skønsudøvelse: "Disse regler er sat i verden for at påvirke deres arbejdsvilkår i en retning, der kan præge, hvilke betydninger og bedømmelser socialrådgiverne sætter i forbindelse med det at stå udenfor arbejdsmarkedet – betydninger og bedømmelser, der gerne skulle understøtte socialrådgivernes professionelle selvforståelse" (Møller, 2012, s. 171). Selvom der foreligger forskning på området, om hvordan og *at* disse tiltag direkte er rettet mod at påvirke frontpersonalets skøn, forståelser og syn på borgerne, afstedkommer dette ikke længere en moralsk-normativ debat om, hvorvidt socialrådgivere dermed *bør* understøtte dette.

Jeg vil udfolde to elementer i beskæftigelsespolitikken, som jeg finder illustrative som eksempler. Det første har at gøre med en ældre, måske glemt, kending; hvordan forståelse af et centralt begreb, arbejdsevnen, med eksplicit hensigt om at fremme aktive indsatser, har undergået en forandring mod en større ressourceorientering. Det andet har at gøre med en forståelse af arbejdsmarkedsdeltagelse som hovedmålsætning for alle, og som noget der modvirker social eksklusion, idet arbejdsmarkedet i højere grad forstås som det vigtigste fællesskab. Begge eksempler har et "positivt" islæt, som netop understøtter forestillingen om, at det er det rette og gode at gøre og er dermed også svære at gøre modstand mod. De har dog ikke desto mindre en normativ politisk dimension, som, i mine øjne, ikke harmonerer med det sociale arbejdes værdigrundlag.

Arbejdsevne – at se ressourcer frem for begrænsninger

Inden slutningen af 1990'erne var begrebet "erhvervsevne" tilkendelseskriteriet for førtidspension, men med indførsel af førtidspensionsreformen i 2000/2001 kom et skift

henimod brugen af "arbejdsevne" (Amby & Schaldemose, 2018, s. 7). Forskellen mellem de to består i, at arbejdsevnen fokuserer på, hvad en person kan eller kan bringes til at kunne, hvorimod erhvervsevnebegrebet er knyttet til dokumentation af diagnose og sygdom (Amby & Schaldemose, 2018, s. 13). Arbejdsevne metoden med den dertilhørende ressourceprofil blev udarbejdet som et "(...) redskab, hvormed sagsbehandleren i samarbejde med borgeren kan beskrive borgerens ressourcer" (Socialstyrelsen, 2001, s. 15) for at understøtte skiftet mod en større orientering mod borgernes ressourcer og udviklingspotentiale. Der bliver desuden afsat midler til at gennemføre en uddannelsesindsats overfor de kommunale sagsbehandlere, så de bliver bedre til at håndtere dette nye begreb (Socialstyrelsen, 2001, s. 5). Det vil sige, at selve arbejdsevnebegrebet bliver indført for at sikre et større fokus på ressourcer fremfor barrierer og er således målrettet at ændre sagsbehandlernes fokus og syn på de borgere, de møder.

Med indtrædelse af reformen af førtidspension og fleksjob blev Arbejdsevne metoden dog erstattet af rehabiliteringsplaner, men selve begrebet og ressourceorienteringen blev ført videre. Amby og Schaldemose (2018, s. 33) påpeger endda, at der i bemærkningerne til loven (L53) henvises til, at Arbejdsevne metoden i høj grad blev brugt til at dokumentere barrierer frem for at have et udviklingsfokus, som rehabiliteringsplanerne herefter skal gøre op med, bl.a. ved at planerne har mere fokus på at afdække borgerens ressourcer og syn på egen situation (STAR, u.å.).

Problemet ved ressourcefokusset og forbindelsen til ret og pligt er, at det er med til at forrykke forestillingen om, hvem der er værdig til hvilken hjælp og overfor hvem man kan godtgøre en mere aktiv og kontant linje, fordi:

"(...) optimistiske beskrivelser af mennesker, der signalerer, at mennesket har en høj grad af

kontrol over sin egen situation og et tilsvarende lavt behov, har konsekvenser for opfattelsen af dets værdighed: Disse beskrivelser leder dokumenterbart til opfattelser af det pågældende menneske som et væsen, der er mindre værdigt til at modtage fællesskabets hjælp" (Nielsen, 2019, s. 53)

Det vil sige, at der har været iværksat et stort stykke arbejde de sidste 20 år for netop at styre det professionelle blik henimod mere optimistiske og ressourceorienterede beskrivelser og forståelser af borgerne. Essentielt set er ændringerne i metoderne og kategorierne kommet som følge af politiske ønsker om at understøtte aktivlinjen, og disse er med til at ændre, hvordan socialrådgiverne forstår og definerer borgernes problemer. Det påvirker dermed også, hvilke krav der kan stilles til de borgere, frontmedarbejderne møder, og altså også hvad der ses som en hjælp og hvad der er fair, godt og legitimt at kræve af andre mennesker.

Lønarbejde – samfundsøkonomisk nødvendighed, moralsk imperativ og social inklusion

Foruden forandringer i de metoder og kategorier, der arbejdes med, har social inklusion via arbejdsmarkedsdeltagelse også været en grundlæggende logik siden 1990'erne.

Iver Hornemann Møller og Jørgen Elm Larsen (2011) skriver f.eks., at marginalisering fra lønarbejde kan ses som "(...) vor tids største socialpolitiske problem. Et problem for skatteyderne, for nationalproduktet, for de marginaliserede selv og endeligt et problem for det samfundsmæssige sammenhold" (Møller & Larsen, 2011, s. 17). Aktiveringspolitikker ses derfor som et "svar" på disse problemer, hvorfor disse også slår igennem og får bred opbakning fra mange dele af det politiske spektrum (Carstens, 1998, s. 61-74). Arbejdsmarkeds marginalisering bliver

hermed ikke kun gjort til et samfundsøkonomisk problem, men det bliver lig med at være udenfor fællesskabet og deraf et problem for den enkelte. Her drejer diskussionerne sig også om lønarbejdets moralske funktioner, hvor argumenterne bl.a. har været, at syge, fattige og arbejdsløse mangler "(...) nogle fundamentale evner til at leve et selvstændigt liv og til at tage vare på deres "eget bedste", hvorfor en (stærkt) adfærdsregulerende politik overfor disse grupper er nødvendig (...). Det er således en entydig og moralsk opfattelse, hvordan man som borger bør leve, og hvad der betragtes som rigtig, ønskværdig og ansvarlig adfærd" (Nørup, 2014, s. 19-20). Arbejdsmarkedsmarginisering bliver hermed forstået som et grundlæggende problem på flere måder, og hovedmålsætningen bliver derfor, at alle skal deltage på arbejdsmarkedet, både ud fra et samfundsøkonomisk rationale men også som en hjælp til personer, der står udenfor lønarbejdets lyksaligheder og dermed fællesskabet.

De her problemforståelser er naturligvis ikke et objektive og universalistiske faktum – arbejdsmarkedsmarginisering behøver f.eks. slet ikke blive set som et problem. Samtidig er de med til at understøtte lønarbejde "(...) as an end and meaning in itself" (Graeber, 2018, s. xxiv) og er derfor et moralsk imperativ, idet lønarbejde bliver reificeret som den rette måde at leve liv på. Samtidig bliver lønarbejde ligeledes svaret på alle former for integration i samfundet, og der sættes lighedstegn mellem arbejdsmarkedet og fællesskabet, hvormed arbejdsmarkedet installeres som det vigtigste fællesskab og andre former for fællesskaber – frivillige og sociale – implicit bliver nedvurderet.

Denne her forståelse af vigtigheden af arbejdsmarkedsdeltagelse er at genfinde mere generelt og ikke kun på det beskæftigelsespolitiske område. Men det er, ligesom metodearbejdet fra 00'erne, med til at påvirke socialrådgivernes syn på, hvad borgernes

problem og dertilhørende løsning er; for når arbejdsmarkedsdeltagelse diskursivt fremstilles ensidigt positivt, både i forhold til den enkelte og samfundet, og indeholder en moralsk dimension, hvor den enkelte bringes til at kunne leve et selvstændigt liv og deltage i fællesskabet, er det også med til at legitimere aktivlinjen. Hermed kan den underliggende frivillige tvang, som ret og pligt er, ses som en hjælp for borgeren. Målet og de gode intentioner synes her at kunne hellige midlet – den underliggende tvang.

Det sociale arbejde og dets værdier bør ikke instrumentaliseres

For at starte med at svare på mit indledende spørgsmål; ja, vi har en berettigelse, og vi burde være en central faggruppe i beskæftigelsessystemet også. Men under helt andre vilkår. Under vilkår hvor vi reelt har mulighed for at udfolde vores faglighed og hvor vi har mulighed for at støtte andre mennesker i at skabe positive forandringer. Dette kræver tid og tillid til socialrådgiverne, men det kræver også et system, som har tillid til det enkelte menneske og ikke bygger på økonomisk tvang. Uanset hvor meget tid, hvor få sager eller hvor meget fagligt råderum vi får, vil den implicite mulighed for tvang og den underliggende målsætning om lønarbejde for (næsten) alle være i modstrid med det sociale arbejde, dets intentioner og forståelser af menneskets iboende værdi. Hvis vi fortsætter med at understøtte den aktive arbejdsmarkedspolitik, med den underliggende tvang denne bygger på, kommer vi til at ændre, hvad socialt arbejde er og dermed overflødiggøre os selv. Jeg ønsker på ingen måde, at det vil ske, hverken for det sociale arbejde som fag eller for de mennesker, vi er sat i verden for at hjælpe. Det ville være et stort tab for os alle.

For socialt arbejde er et fantastisk fag med smukke værdier som mål i sig selv, og disse

bør ikke instrumentaliseres til fordel for en anden målsætning, som i dette tilfælde er målet om øgning af arbejdsudbuddet. Jeg mener, at mennesket og dets trivsel har værdi i sig selv og ikke kun som et middel til et andet mål. Det burde der være plads til i velfærdsstatens systemer, herunder beskæftigelsessystemet og det er, hvad socialrådgivere kan bidrage med. Socialrådgiveres kendskab til lovgivningen, hvordan systemet er skruet sammen og vores grundlæggende ønske om at være med til at skabe positive forandringer for andre mennesker er essentiel. For de fleste mennesker vil lønarbejde også være en del af følelsen af øget livstrivsel og social samhørighed, hvorfor vores berettigelse på beskæftigelsesområdet sagtens også kan retfærdiggøres.

For mig opstår problemet dog, når denne forandring, vi ønsker for andre mennesker, sker via en underliggende tvang og et moralsk-normativ imperativ om lønarbejde, som den aktive arbejdsmarkedspolitik bygger på. Denne underliggende tvang, som for det første er skadelig for de mennesker, socialrådgivere arbejder med, er også med til at skade det sociale arbejde. Jeg forstår godt, hvorfor det kan fremstå for os socialrådgivere, som om vi gør det gode og det rigtige, fordi der, som jeg har beskrevet, har været en lang proces i gang for netop at styre frontlinjemedarbejderes

blik i en retning, hvor tvangen kan berettiges. Men hvis vi ikke tager vores faglighed og det sociale arbejdes værdier seriøst, er der ingen grund til, at vi er i beskæftigelsessystemet. Så er vores tilstedeværelse med til at sløre tvangen ved at tilføje den islet af hjælp og dermed legitimere den.

Jeg håber, at vi kan (gen)starte denne debat om det sociale arbejdes sammenspil med den aktive arbejdsmarkedspolitik. Som kollektiv af socialrådgivere, forskere og andre omkring dette felt må vi finde måder, hvorpå vi kan holde fast i det sociale arbejdes værdier i et system og en politisk virkelighed, hvis værdier og hensigter er modstridende med vores i nogle tilfælde. Vi må tale det sociale arbejde op uden at miste essensen og det menneskesyn og håb, der ligger heri. For det sociale arbejdes værdigrundlag er vigtig, ikke kun for os omkring dette felt, men også i forhold til hvilket samfund vi drømmer om i fremtiden. Jeg vil derfor afslutte med sociolog og filosof Zygmunt Baumanns ord om det sociale arbejdes værdi:

“The future of social work and, more generally, of the welfare state, does not depend on classifications, on procedures, nor on reducing the variety and complexity of human needs and problems. It depends, instead, on the ethical standards of the society we all inhabit” (Bauman, 2000).

REFERENCER

- Amby, F. & Schaldemose, S. (2018) *Fra erhvervsevne til arbejdsevne*. VIA University College
- Aftaletekst (2012) *Aftale om en reform af førtidspension og fleksjob*. Lokaliseret 29.9.2022 på: https://star.dk/media/8043/aftale_fop-pdf.pdf
- Bauman, Z. (2000) Special essay. Am I my brother's keeper? I: *European Journal of Social Work*. Vol. 3, nr.1
- Bømler, T. (2019) *Når de syge skal arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag
- Carstens, A. (2004) *Aktivering - Klient samtaler og socialpolitik*. København: Hans Reitzels Forlag
- Graeber, D. (2018) *Bullshit jobs - the rise of pointless work and what we can do about it*. UK: Penguin Books
- HOI (2022) *Aftale om udmøntning af Aftale om rammerne for en helhedsorienteret indsats for borgere med komplekse problemer*. Lokaliseret 29.9.2022 på: <https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2022/jun/aftale-om-ny-hovedlov-giver-mulighed-for-mere-sammenhaengende-hjaelp-til-udsatte-mennesker>
- IFSW (2014) *International Federation of Social Workers*. Lokaliseret 16.1.2023 på: <https://>

- socialraadgiverne.dk/om-dansk-socialraadgiverforening/internationalt-samarbejde/ifs-w-international-federation-of-social-workers/Information (1999) *Aktivering er en tragedie*. Lokaliseret d. 16.1.2023 på: <https://www.information.dk/debat/1999/09/aktivering-tragedie>
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2012) *At skabe en professionel – Ansvar og autonomi i velfærdsstaten*. København: Hans Reitzels Forlag
- Kolstrup, S. (2014) Aktiveringslinjens gennembrudsår og konsolidering. I: Petersen, J.H., Petersen, K. & Christiansen, N. F. (red.). *Dansk Velfærdshistorie - Hvor glider vi hen? - Bind VI Første halvbind*. Syddansk Universitetsforlag
- Larsen, F. & Andersen, N. A. (2019) Fra Socialpolitik til Beskæftigelsespolitik – Er beskæftigelse for alle? I: *Tidsskrift for Arbejdsliv*. Årg. 21, nr.1
- Møller, M. Ø. (2012) Socialrådgiverrollen under aktiveringspolitikken. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.). *At skabe en professionel – Ansvar og autonomi i velfærdsstaten*. København: Hans Reitzels Forlag
- Møller, I. H. & Larsen, J. E. (2011) Marginalisering som det største socialpolitiske problem. Aktivering som et socialpolitisk svar. I: Møller, I. H & Larsen, J. E. (red.) *Socialpolitik* (3.udg.). København: Hans Reitzels Forlag
- Nielsen, M.H. (2019) *Optimismens politik - skabelsen af uværdigt trængende borgere*. Frederiksberg: Frydenlund Academic
- Nørrelykke H. (2014) Socialrådgiverfagets opståen og udvikling. I: Posborg, R., Nørrelykke, H. & Antczak, H. (red.) *Socialrådgivning og socialt arbejde*. (2.udg.) København: Hans Reitzels Forlag
- Nørrelykke H. (2022) Socialrådgiverfagets opståen og udvikling. I: Posborg, R., Nørrelykke, H. & Antczak, H. (red.) *Socialrådgivning og socialt arbejde*. (4.udg.) København: Hans Reitzels Forlag
- Nørup, I. (2014) *Arbejde og sygdom – om at være en del af fællesskabet*. Aalborg Universitet
- Pedersen, O. K. (2011) *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels forlag
- Professionsetik (2011) *DS's Professionsetik*. Lokaliseret 17.1.2023 på: <https://www.socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2017/05/2011-Professionsetik.pdf>
- Regeringsgrundlag (2022) *Ansvar for Danmark*. Lokaliseret 16.1.2023 på: <https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/>
- Socialraadgiverne (2020) *Arbejds miljøkampagne - tid til arbejdet giver plads til fagligheden*. Lokaliseret 16.1.2023 på: <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/tid-til-arbejdet-giver-plads-til-fagligheden/>
- Socialraadgiveren (2021) *4 u af 5 socialrådgivere: Lave ydelser står i vejen for mit sociale arbejde*. Lokaliseret 17.1.2023 på: <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/4-ud-af-5-socialraadgivere-lave-ydelser-staar-i-vejen-for-mit-sociale-arbejde/#:~:text=Det%20viser%20en%20ny%20rundsp%C3%B8rge%20blandt%20medlemmer%20af%20Dansk%20Socialr%C3%A5dgiverforening.&text=Knap%2080%20procent%20af%20de,presser%20borgere%20ud%20i%20fattigdom.>
- Socialstyrelsen (2001) *Arbejdsevne metode – Metode til beskrivelse, udvikling og vurdering af arbejdsevne*. København K: Socialministeriet
- STAR (u.å.): *Rehabiliteringsteam*. Lokaliseret 29.9.22 på: <https://star.dk/indsatser-og-ordninger/indsatser-ved-sygdom-nedslidning-mv/rehabiliteringsteam/>
- Torfinng, J. (2004) *Det stille sporskifte i velfærdsstaten - en diskursteoretisk beslutningsprocesanalyse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag
- Villadsen, K. (2004) *Det sociale arbejdes genealogi – Om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker*. København: Hans Reitzels Forlag
- Worning, A. (2002) 75 års socialpolitik set igennem Dansk Socialrådgiverforenings briller. I: *Uden for nummer*. Årg.3 nr. 4

Sara Mujinovic, socialrådgiver med erfaring i beskæftigessystemet, stud.cand.soc. i Socialvidenskab og Arbejdslivsstudier, Roskilde Universitet, saramuj@ruc.dk

Noter

- 1 Med ret og pligt refererer jeg til pligten til at tage imod "tilbud" eller indsatser og samtaler for at kunne modtage forsørgelsesydelse, såsom kontanthjælp. Jeg skriver frivillig, fordi det reelt er muligt at sige nej til disse indsatser og samtaler, hvis man mener, de er irrelevante eller ikke meningsfyldte for ens situation, men med den konsekvens, at man dermed risikerer at miste sit økonomiske livsgrundlag.
- 2 Det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for at arbejde, og hvis man ikke kan ernære sig selv eller sine, er man berettiget til hjælp, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, loven påbyder (§ 75, stk. 1 & 2).
- 3 Se f.eks. Carstens (1998) og Järvinen & Mik-Meyer (2012), til dels også Villadsen (2004) og Bømler (2019) og Nielsen (2019) som nyere bud.